

سبک زندگی حضرت زهرا (س)

<http://eitaa.com/bastefarhangi>

خاندان وحی نبوت به عنوان بهترین اولیاء الهی داری سبک زندگی الهی بودند. و زندگی اهل بیت عصمت و طهارت (علیهمالسلام) راهنمای بسیار روشنی است برای کسانی که بخواهند به بهترین حیات دنیوی و اخروی دست یابند. این مساله آنقدر پر اهمیت است که در برخی احادیث شیعه گی و پیروی از ایشان به التزام و تبعیت عملی از سبک زندگی ایشان در آمده است.

در زیارت مقدسه جامعه کبیره که از امام هادی (ع) نقل شده است می خوانیم: **السَّلَامُ عَلٰی مَحَالِّ مَعْرِفَةِ اللَّهِ** (سلام بر جایگاه های شناسایی خدا)؛ آنچه از این فراز بر می آید این است که بهترین راه و جایگاه برای شناخت خدا و راه رسیدن به خدا بررسی زندگی ائمه و معصومین (ع) است. همین طور در فرازی دیگر از این زیارت آمده است: **مَنْ أْتَيْكُمْ نَجِي وَمَنْ لَمْ يَأْتِكُمْ هَلَك** (هرکس به نزد شما آمد نجات یافت و هر کس نیامد هلاک شد). و ثمره وصال انسان به آن بزرگواران را **طَيِّبًا لِّخَلْقِنَا وَ طَهَارَةً لِّأَنْفُسِنَا وَ تَزْكِيَةً لِّنَا وَ كَفَارَةً لِّذُنُوبِنَا** (موجب پاکی اخلاق ما و پاک شدن خود ما و تزکیه ما و کفاره گناهان ما) بیان می کند.

در فرازی از زیارت عاشورا می خوانیم: **اللَّهُمَّ اجْعَلْ مَحْيَايَ مَحْيَا مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَ مَمَاتِي مَمَاتَ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ.** که همان اشاره به خواست خداوند و دعای شیعه برای قرار گرفتن در مسیر سبک زندگی اهل بیت (ع) است.

از میان معصومین(ع) آن که زندگی پر برکتش به خصوص برای زنان مسلمان همچون خورشیدی نورافشانی می کند، وجود نازنین حضرت فاطمه زهرا(س) است که آشنایی با سبک زندگی آن حضرت بسیار برای ما راهگشا خواهد بود.

در جامعه امروز که نظام سرمایه داری غرب با تهاجم فرهنگی خود سعی دارد الگویی مبتذل و غیرانسانی برای زنان و دختران مسلمان ارائه کند مسلماً پرداخت به ابعاد گوناگون شخصیتی آن حضرت می تواند الگوی عملی مناسبی برای جامعه شیعی باشد.

در ذیل به بررسی برخی از گوشه های از سبک زندگی عبرت آموز زندگی سراسر تور حضرت فاطمه زهرا(س) می پردازیم:

رفتار با والدین و احترام محبت آمیز به پدربزرگوار خویش

حضرت فاطمه سلام الله علیها هشت سال در مکه پا به پای پدر در اعتلا و پیشرفت اسلام کوشید و در آزار کفار و مشرکان و منافقان یار و مددکار پدر بود. در دره و شعب ابوطالب، سه سال درکنار پدر تحمل کرد و زمانی که مشرکان پیامبر(ص) را آزار و اذیت و زخمی و یا جسارتی می کردند، پیامبر(ص) را دلداری می داد و زخم هایش را مداوا می کرد؛ این گونه بود که پیامبر(ص) ایشان را «ام ابیها»(مادر پدرش) نامید.

فاطمه زهرا(س) در همه حال به یاد پدر گرامی خویش بود و از هیچ نعمت و کمکی برای یاری به پدر دریغ نمی کرد. در روایت است که: سه روز بود که پیامبر(ص) غذایی نخورده بودند به طوری که بر حضرت سخت می گذشت. در نزد همسرانش خوراکی یافت نمی شد. نزد فاطمه آمد و گفت: دخترم نزد تو چیزی برای خوردن هست که بسیار گرسنه ام؟ عرض کرد: نه به خدا سوگند! وقتی پیامبر(ص) بیرون رفت، دخترش از اینکه نتوانسته پدر را سیر کند محزون شد. ناگهان دختر همسایه در زد و دو قرص نان و یک تکه گوشت خدمت فاطمه(س) آورد. او خوشحال شد و گفت خود را بر رسول خدا مقدم نمی داریم. درحالی که همه گرسنه بودند آن را زیر سبده نهاده و سرپوش بر آن گذاشت. حسن و حسین علیها السلام را خدمت پیامبر(ص) فرستاد، تا جدشان را برای غذا دعوت کنند. پیامبر(ص) تشریف آوردند و غذای بسیار معطری زیر سبده یافت. سوال کرد این غذا از کجاست؟ فاطمه(س) جواب داد: از جانب خدایی که به هر کس بخواهد بدون حساب روزی می دهد. پیامبر(ص) و همه اعضای خانواده علی(ع) و همسران پیامبر(ص) از آن غذا خوردند و برای همسایه ها هم فرستادند.

بانوی عطوفت حضرت زهرا(س) همیشه رفتاری سرشار و آمیخته از ادب و تواضع و فروتنی نسبت به پدر داشت. گرچه رابطه ایشان بسیار عاطفی و سراسر محبت و صمیمیت بود، اما این مانع احترام و تواضع ویژه ایشان نسبت به پیامبر(ص) نمی شد. نقل است از حضرت فاطمه(س) که فرمود: وقتی بر پیامبر(ص) آیه

نازل شد(که پیامبر(ص) را با نامش خطاب نکنید)، هیبت پیامبر(ص) مرا گرفت، به طوری که نتوانستم به او "یا ابة" بگویم و یا رسول الله به او می گفتم. حضرت از من روی گرداند. چند بار به همین ترتیب صدا کردم و او جواب نداد. سپس فرمود: دخترم این آیه درباره تو و خاندان تو نازل نشده است. تو از منی و من از تو هستم. این آیه درباره اهل جفا و تکبر و کسانی که فخر می ورزند نازل شده است. تو "یا ابة" بگو. چون برای قلب من محبوب تر و برای پروردگار رضایت بخش تر است.

پییمان عشق و محبت(مرج البحرین یلتقیان)

از جمله نکات مهم زندگی حضرت فاطمه(س) ازدواج آن حضرت بود. ایشان خواستگاران بسیار در میان صحابه داشت که از نظر مالی در رتبه های بالایی قرار داشتند اما رسول خدا همچنان مسأله را به نظر خداوند موکول می نمود تا سرانجام جبرئیل بر پیامبر(ص) نازل شد و گفت: ای محمد! خدا بر تو سلام می رساند و می فرماید فاطمه را به عقد علی درآور، خداوند علی را برای فاطمه و فاطمه را برای علی پسندیده است.

و فاطمه(س) و پیامبر(ص) و اگر بهتر بگوییم خداوند تبارک و تعالی، علی(ع) را که جوانی سرشار از ایمان و تعهد بود انتخاب کردند.

مسأله، مسأله زندگی، مهر و عطوفت، آرامش و تربیت، ایمان و تقوا بود. مسأله، مسأله حفظ دین و سلامت فکر و روح بود. قرار بود از محفل ساده و بی تکلف و بی ریای علی(ع) و فاطمه(س) هر لحظه نوری به عرش بلند شود و عرش را نورانی کند که خدا خود خواسته بود و اذن داده بود. آری! «فی بیوت اذن الله ان یرفع و یدکر فیها اسمہ». قرار بود ماحصل این ازدواج حسن(ع) و حسین(ع) و زینب(س) و ام کلثوم(س) باشند که هرکدام چون نوری در آسمان ولایت بدرخشند و راه زندگی ارادتمندانشان را به سوی خداوند روشن کنند.

فایده ای که آن ازدواج داشت چیزی نبود که با زر و سیم بتوان آن را قیمت گذاشت که هرچه فایده کمتر است معنویت بیشتر به ثمن بخت فروخته می شود و هرچه تجلی معنویت بیشتر باشد مال کم ارزش تر خواهد بود. قرار بود ازدواج علی(ع) و فاطمه(س) الگویی شود برای شیعیانیشان تا ابد. در روایاتی نقل شده است که پیامبر اکرم(ص) فرمود: اگر علی نبود، فاطمه همتایی نداشت. از اینجا مشخص می شود منظور پیامبر(ص) در کفویت زوجین، ایمان دو طرف است.

در آن زمان دارایی علی(ع) منحصر به شمشیر و زرهی بود برای جهاد در راه خدا و شتری برای کار در باغستان های مدینه. او به دستور پیامبر(ص) زره را کابین فاطمه(س) قرار داد که به حدود ۴۰۰ درهم به فروش رسید و پول آن صرف فراهم آوردن مقدمات زندگی شد. پیامبر(ص) مقدار اندکی از پول را به بلال داد تا با آن عطر بخرد و بقیه پول را به چند تن از صحابه داد تا جهیزیه را از بازار فراهم کنند.

جهیزیه ساده و اندکی فراهم و نزد پیامبر(ص) آوردند. ساده و بی تکلف می نمود. پیامبر(ص) چون سادگی بیش از حد اشیاء را نگریست دست به دعا بلند کرده و فرمود: خدا به اهل بیت برکت دهد. و البته خدائیز چنین کرد چرا که «انما یریدالله لیذهب عنکم الرجس اهل البیت و یطهرکم تطهیرا» در حق هیچ کسی به جز این خاندان نازل نشد! آری خدا خواست که اهل بیت پاک و مطهر قرار گیرند، به دور از هرگونه رجس و نازیبایی و ناپاکی. و خدا خواست که تا روزگار هست و هست، هر جا کرامتی دیده شود دوستدارانش به یاد حسن(ع) بیفتند و هر جا قیامی در راه خدا بر علیه ظلم ستم کیشی روی دهد با پرچم حسین(ع) افراشته شود و الگوی هر زن مسلمانی زینب(س) باشد.

تفاهم در زندگی مشترک

امیرالمؤمنین علی(ع) می فرماید: «به خدا سوگند(در سراسر زندگی مشترک با فاطمه(س) تا آنگاه که خدای عزیز و جلیل او را قبض روح فرمود هرگز او را خشمگین نساختم و بر هیچ کاری او را اکراه و اجبار نکردم، و او نیز مرا هرگز خشمگین نساخت و نافرمانی من نکرد؛ هر وقت به او نگاه می کردم رنج ها و اندوه هایم برطرف می شد.» [۱]

تقسیم کار منزل با همسر

امام صادق(ع) می فرماید: «... علی(ع) آب و هیزم می آورد و حضرت فاطمه آرد می کرد و خمیر می ساخت و نان می پخت و لباس ها را وصله می زد، و آن بانوی گرامی از زیباترین مردم بود و گونه های مطهرش از زیبایی مثل گل بود. درود خدا بر او و پدر و فرزندانش باد.» [۲]

امام علی(ع) فرموده است: «فاطمه به قدری با مشک آبکشی کرد تا بر سینه اش اثر گذاشت، و به قدری با آسیاب دستی آرد کرد تا دست هایش مجروح شد و آنقدر خانه روبی کرد و برای پخت و پز آتش زیر دیگ نهاد که لباس هایش گردآلود و دودی گردید؛ و در این امور زحمت و رنج بسیار به او می رسید.» [۳]

پیامبر(ص) به فاطمه(س) کمک می کند. رسول خدا(س) به منزل حضرت علی وارد شد، او را دید که همراه فاطمه(س) مشغول آسیاب کردن هستند، پیامبر فرمودند: «کدامیک خسته تر هستید؟ حضرت علی عرض کرد: فاطمه ای رسول خدا! پیامبر(ص) به فاطمه(س) فرمودند: «دخترم برخیز!» و فاطمه برخاست و پیامبر(ص) به جای او نشست و با علی(ع) در آرد کردن دانه ها یاری فرمود. [۴]

بنابراین احترام به همسر و رعایت حقوق همسر و همسر دوستی و فرزند دوستی و سخت کوشی در امور خانه و تبدیل خانه به مدرسه و تبدیل بخشی از خانه به مسجد و عبادت گاه و برنامه ریزی در کار خانه و رعایت حق خدمت کار و آموزش قرآن و اخلاق به خدمت کار از ویژگی های حضرت زهرا(س) بود چنان که

تبدیل خانه به سنگر جهاد و مبارزه بر علیه ستمگران و دفاع از ولایت را در راستای وظایف خویش می دانست، همچنین توجه به دعا در حق همسایه و قانع بودن به خانه اجاره ای در اول زندگی و ایجاد روحیه عبادت و انفاق گروهی و خانوادگی در بین اعضا و رعایت تفاهم با همسر و قبول مسئولیت شخصی در تربیت فرزندان و تقسیم کار در امور خانه و مشورت در امور و بردباری و تحمل فقر خانوادگی و مشکلات خانوادگی و فرمان پذیری از همسر از اخلاق و روحیات خاص حضرت زهرا(س) بود حتی رسیدن به انواع موفقیت های خانوادگی و سرودن شعر برای شوهر و فرزندان و پدر. نیز از اخلاق خانوادگی حضرت زهرا(س) می باشد.

خوب شوهرداری کردن

برای زن بزرگ ترین موفقیت و ارزش این است که در شئون گوناگون زندگی، خشنودی همسرش را به دست آورد و از هر گونه عملی که موجب ناراحتی شوهر می گردد پرهیز نماید. حضرت علی(ع) می فرمایند: «جهاد زن، خوب شوهرداری است» زن برای اینکه بتواند در این جهاد پیروزمند باشد باید تمام سعی و تلاش خود را بکار گیرد تا خانه را محل آرامش مرد قرار دهد.

شوهرداری حضرت زهرا(س) مرضیه(س) بهترین الگو برای زنان مسلمان است. رفتار حضرت زهرا(س) با شوهر در عالی ترین مرحله صفا و مهربانی بود. نه تنها هرگز خاطر شوهر را نرنجاند بلکه یآوری مهربان برای او بود.

حضرت علی(ع) می فرمایند: «سوگند به خدا، من زهرا(س) را تا آن زمان که خداوند او را به سوی خود برد، خشمگین نساختم و در هیچ کاری موجب ناخشنودی او نشدم. او نیز هیچ گاه مرا خشمگین نکرد و عملی از او سر نزد تا باعث ناخشنودی من شود».

و همچنین نقل است که امام علی(ع) فرمود: [۵] هرگاه به چهره او «زهرا(س)» نگاه می کردم هر گونه غم و اندوه از من برطرف می شد. [۶]

پس از ماجرای تلخ سقیفه، سران سقیفه برای جلب افکار عمومی مردم به فکر چاره افتادند تا به گونه ای که از حضرت زهرا(س) دلجویی نمایند که اجازه ملاقات می خواستند. اما فاطمه زهرا(س) هر گونه پیشنهادی را رد می نمود و موضع اعتراض و سکوت و بیزاری را ادامه می داد.

روزی امام علی(ع) وارد منزل شد و فرمود: فاطمه جان خلیفه و عمر در پشت درب منزل، منتظر اجازه ورود می باشند، تا نظر شما چه باشد. حضرت زهرا(س) فرمودند: «علی جان خانه، خانه توست و من همسر تو می باشم هر آنچه می خواهی انجام ده.» [۷]

همسررداری حضرت فاطمه(س) نیز بهترین الگو برای زنان مسلمان است. شیوه رفتار با همسر برای یک زن آن قدر مهم است که حضرت علی(ع) می فرماید: جهاد زن، خوب شوهررداری کردن است.

فاطمه(س) با آن همه فضیلت، همسری نیکو و مطیع برای امیر مؤمنان علی(ع) بود. روایت است هنگامی که علی(ع) به فاطمه (س) می نگریست، غم و اندوهش برطرف می شد.

رسول خدا در اولین شب ازدواج علی (ع) و زهرا(س) کارهای آنان را به این شکل تقسیم نمود: خمیر کردن آرد و پختن نان و تمیز کردن و جارو زدن خانه به عهده فاطمه (س) باشد و کارهای بیرون منزل از قبیل جمع آوری هییزم و مواد غذایی را علی(ع) انجام دهد.

پس از آن بود که حضرت زهرا(س) فرمود: جز خدا کسی نمی داند که از این تقسیم کار تا چه اندازه خوشحال شدم، زیرا رسول خدا (ص) مرا از انجام کارهایی که مربوط به مردان است، باز داشت.

فاطمه (س) هیچ گاه حتی اموری را که احتمال می داد علی(ع) قادر به تدارک آنها نباشد، از او طلب نمی نمود؛ تا آنجا که از علی(ع) در رابطه با فاطمه(س) نقل شده است: به خدا سوگند که او را به خشم نیاوردم و تا هنگامی که زنده بود، او را وادار به کاری که خوشش نیاید نکردم؛ او نیز مرا به خشم نیاورد و نافرمانی هم نکرد.

از ویژگی های مهم حضرت فاطمه(س) این بود که آن بزرگوار بهترین یار و یاور شوهرش علی(ع) در اجرای فرامین الهی بود. پیامبر(ص) از علی(ع) سوال کرد: همسرت را چگونه یافتی؟ و علی(ع) پاسخ گفت: نِعْمَ الْعَوْنُ عَلَى طَاعَةِ اللَّهِ (بهترین یار و یاور برای اطاعت و بندگی خدا).

آن بانوی بزرگوار، نام همسر خود را با احترام یاد می کرد. گاهی وی را با کنیه «ابالحسن» می خواند و گاهی با یاد قرابت نسبی(یا ابن عم) وی را ندا می داد. در حدیث شریف کساء آمده است که حضرت فاطمه(س) می فرماید: ابوالحسن علی بن ابیطالب وارد شد و فرمود سلام بر تو ای دختر رسول خدا گفتیم: و بر تو باد سلام ای ابا الحسن و ای امیر مؤمنان. این گونه نقل نام و خطاب احترام آمیز یکی از نکات اصلی رابطه زوجین نسبت به یکدیگر است.

از دیگر نکات متابعت ایشان از شوهر بود. نقل است هنگامی که مصدوم کردن حضرت زهرا(س) از امیرمومنان درخواست ملاقات و عیادت ایشان را کردند، حضرت علی(ع) تقاضای آن دو را به فاطمه(س) ارائه کردند و ایشان در جواب فرمودند: البیت بیتک و الحره امتک(خانه متعلق به شماست و من هم به منزله کنیز و خدمتگزار در خانه شما هستم).

رسیدگی به وضع ظاهری به خاطر همسر از اصول زندگی یک زن و مرد مسلمان است. آمده است پیامبر برای شب عروسی حضرت زهرا(س) دستور داد عطرهایی خوشبو تهیه کنند و حضرت زهرا(س) نیز در داخل خانه دائماً معطر بودند.

تربیت و رفتار با فرزندان

سیره رفتار فاطمه(س) با فرزندان خود نیز سرمشقی مناسب برای تربیت صحیح فرزندان است. ایشان به فرزندان احترام می گذاشتند و آنها را با احترام خطاب می کردند و همیشه سعی در آموزش و تربیت دینی و اخلاقی آنها داشتند.

در حدیث شریف کساء حضرت فاطمه(س) در پاسخ سلام فرزند خود امام حسن(ع) می فرماید: سلام بر تو ای نور دیده ام و میوه دلم. و در پاسخ سلام امام حسین(ع) می فرماید: سلام بر تو ای فرزند من و ای نور دیده ام و میوه دلم.

حضرت زهرا(س) فرزندان خود را همیشه برای یادگیری و تعلیم و تزکیه آماده می کرد؛ به عنوان مثال به فرزندش حسن(ع) می فرمود: «به مسجد برو، آنچه را از پیامبر شنیدی فراگیر و نزد من بیا و برای من بازگو کن.»

و در عین حال شادی و خوشحالی را در بیت خود تسری می داد و این تا حدی بود که از بازی با کودکان که نقش بسزایی در تربیت آنها دارد اجتناب نمی نمود. نقل شده است که فاطمه(س) فرزندش حسن(ع) را روی دست می گرفت و بالا می انداخت و حرکت می داد و می فرمود: اَشْبَه أَبَاكَ يَا حَسَنُ، و اخْلَع عَنِ الْحَقِّ الرَّسْنَ، و اَعْبُدِ اللَّهَ ذَامِنًا، و لا تَوَالِ ذَا الْاِحْسَنِ. (ای حسن، نظیر پدرت باش و ریسمان ظلم از حق دور کن، و خداوندی را که صاحب نعمت هست پرستش کن و با افراد تیره دل دوست مباش.)

ایشان همیشه رسیدگی به فرزندان را در اولویت قرار می داد. سلمان می گوید: روزی فاطمه زهرا(س) را دیدم که مشغول آسیاب بود. در این هنگام فرزندش حسین گریه می کرد. عرض کردم: برای کمک به شما آسیاب کنم یا بچه را آرام نمایم؟ ایشان فرمود: من به آرام کردن فرزند اولی هستم، شما آسیاب را بچرخانید.

همچنین از نکات بارز حضرت زهرا(س) در تربیت فرزندان سبک عملی تشویق به عبادت برای آنها بود. مسلماً وقتی والدین الگوی عملی کودکان برای عبادت پروردگار باشند، در آینده و بزرگ سالی آنها نیز به تعصی از والدین این راه را پیش خواهند برد.

در همین زمینه امام حسن(ع) می فرماید: مادرم فاطمه را در شب جمعه در محراب عبادت دیدم که به عبادت و نماز مشغول است، او پیوسته به رکوع و سجود مشغول بود که شب به پایان رسید.

آن حضرت در شب بیست و سوم ماه مبارک رمضان کودکان خود را به بیداری فرا می خواند. حضرت در روز بچه ها را می خواباند تا استراحت کنند و غذای کمتری به آنان می داد تا بدین گونه زمینه و موقعیت بهتری برای شب زنده داری داشته باشند. ایشان نمی گذاشت احدی از اهل خانه خوابش ببرد و می فرمود: محروم است کسی که از برکات شب قدر محروم بماند.

از نکات دیگر تربیتی ایشان عدالت در توجه به کودکان بود. آمده است روزی امام حسن(ع) نزد پیامبر(ص) آمد و اظهار تشنگی کرد. رسول خدا(ص) برخاست، ظرفی برداشت و از گوسفندی که داخل منزل بود مقداری شیر دوشید و به امام حسن(ع) داد. فاطمه زهرا (س)، به پیامبر(ص) گفت: گویا حسن برای شما عزیزتر از حسین است. پیامبر(ص) فرمود: نه. هر دو برایم عزیز و محبوبند ولی چون اول حسن تقاضای آب کرد او را مقدم داشتیم.

همچنین روزی حسنین(ع) در حضور پیامبر(ص) کشتی گرفتند. در این میان فاطمه(س) شنید که پدر بزرگوارش، امام حسن را به پیروزی بر امام حسین ترغیب می کند. حضرت زهرا(س) از این نوع رفتار پیامبر(ص) اظهار تعجب کرد. پیامبر فرمود: دوستم جبرئیل، حسین را تشویق می کند و من حسن را تشویق می نمایم.

تشویق فرزندان به فراگیری سواد آموزی

حضرت زهرا(س) از همان آغاز کودکی فرزندانش، عبادت خدای تعالی را در روح و روان آنها تثبیت کرد و خوی پرستش خدای یکتا را در فطرت لطیف آنها سرشت و از همان آغاز به آنها علم آموخت و آنها را برای کسب معارف و تشویق در فراگیری، آماده می کرد، به عنوان مثال به فرزندش حسن(ع) که هفت ساله بود می فرمود: «به مسجد برو، آنچه را از پیامبر شنیدی فراگیر و نزد من بیا و برای من بازگو کن.» [۸]

حضرت فاطمه زهرا(س) در آموختن مسائل دین به دیگران از اشتیاق زایدالوصفی بهره مند بود. روزی زنی نزد او آمد و گفت: مادری پیر دارم که در مورد نماز خود اشتباهی کرد و مرا فرستاده تا از شما مسئله ای را بپرسم. حضرت زهرا(س) سؤال او را پاسخ فرمود؛ زن برای بار دوم وسوم مسئله ای پرسید و پاسخ شنید. این کار تا ده بار تکرار شد و هر بار آن بانوی بزرگوار، سؤال وی را پاسخ فرمود. زن از رفت و آمدهای پی در پی شرمگین شد و گفت: دیگر شما را به زحمت نمی اندازم. فاطمه(س) فرمود: باز هم بیا و سوال هایت را بپرس، تو هر قدر سؤال کنی من ناراحت نمی شوم. زیرا از پدرم رسول خدا صلی الله علیه و اله و سلم شنیدم

که فرمود: روز قیامت علمای پیرو ما محشور می شوند و به آنها به اندازه دانش شان خلعت های گرانبها عطا می گردد و اندازه پاداش به نسبت میزان تلاش است که برای ارشاد و هدایت بندگان خدا نموده اند.

ساده زیستی زهرایی

ساده زیستی و پرهیز از تجمل از نکات بارز زندگی حضرت فاطمه زهرا(س) است. مهریه کم، جهیزیه مختصر، اکتفا به غذای اندک و معاش کم، استفاده از حداقل امکانات برای زندگی و... همانگونه که در فوق شرح داده شد از خصوصیات آشکار سیده زنان عالم است.

شیعه و سنی نقل کرده اند، امیرمؤمنان و فاطمه زهرا و امام حسن و امام حسین(ع) و خادمه آنان «فضه» طبق نذری که کرده بودند سه روز، روزه گرفتند.

شب اول هنگام افطار فقیری در زد، حضرت علی(ع) افطار خود را به او داد. سائیرین نیز به او اقتدا کرده و افطار خود را به فقیر دادند و با آب افطار کردند. شب دوم یتیمی در زد و باز افطار خود را به او دادند. شب سوم نیز اسیری آمد و چیزی طلبید، این بار نیز افطار خود را به او دادند. آنگاه از سوی خدای متعال سوره «هل آتی علی الانسان» نازل شد. [۹] و در آن آیه «و یطعمون الطعام علی حبه مسکینا و یتیما و اسیرا» اشاره به ایثار و انفاق آن بزرگواران دارد. [۱۰] تفسیر این داستان را در تفسیر شیعه و سنی و از جمله در تفسیر معروف «کشاف» تألیف عالم و مفسر بزرگ سنی «جاراللّه زمخشری» می توان یافت.

روح عبادت و نیایش

تجلی عبادت و روح عادت در سیره حضرت موج میزد به گونهای که عبادت و ایشان زبانزد عام و خاص، دوست دشمن بوده است. حضرت پیامبر(ص) درباره حضرت فاطمه(س) می فرمود: ایمان به خدا در اعماق دل و باطن روح زهراء چنان نفوذ کرده که برای عبادت خدا خودش را از همه چیز فارغ می سازد. فاطمه دخترم بهترین زن عالم است. پاره تن من و نور چشم من و میوه دل من و روح و روان من است. حوریه ای است به صورت انسان. آنگاه که در محراب عبادت می ایستد نورش برای ملائک آسمان درخشندگی دارد و خداوند به ملائکه خطاب می کند: بنده مرا ببینید! چطور در مقابل من به نماز ایستاده و اعضای بدنش را خوف می لرزد و غرق عبادت است! ای ملائکه گواه باشید که پیروان فاطمه را از عذاب دوزخ در امان قرار دادم.

در حدیث دیگری به سلمان می فرماید: ای سلمان! خدای تعالی چنان دل و جان و تمام اعضا و جوارح دخترم فاطمه را به ایمان پر کرده که یک سره برای عبادت و فرمانبرداری حق تعالی خود را از همه چیز فارغ ساخته است.

امام حسن مجتبی علیہ السلام فرمود: در دنیا کسی عابدتر از مادرم فاطمه(س) نبود؛ آن قدر به عبادت می ایستاد تا پاهایش ورم می کرد. همین طور ابن عمره از پدرش نقل می کند که گفت: از امام صادق(ع) پرسیدم: چرا فاطمه(س) زهرا نامیده شد؟

فرمود: برای آن که وقتی فاطمه زهرا(س) در محراب عبادت می ایستاد، نورش برای اهل آسمان می درخشید، همان طوری که نور ستارگان برای اهل زمین می درخشد.

امام مجتبی(ع) نقل فرموده اند که: «مادرم فاطمه(س) را دیدم شب جمعه در محراب خود به عبادت برخاسته است و تا نمایان شدن سپیده صبح در عبادت و رکوع و سجود می بود، و می شنیدم که برای مؤمنین و مؤمنات دعا می فرمود و آنان را نام می برد و برایشان دعا می کرد، و برای خود هیچ دعا نمی کرد، به او گفتم: مادر! چرا همان طوری که برای دیگران دعا می فرمایی برای خودت دعا نمی کنی؟ فرمود: پسر، ابتدا همسایه سپس خانه خود.

سبک زندگی سیاسی و اجتماعی

حضرت فاطمه(س) حتی الامکان از ظاهر شدن در انظار عمومی اجتناب می کرد اما این بدان معنی نبود که در مواقع حساس و لازم از انجام وظیفه خود شانه خالی کند.

ابن ابی الحدید از واقعی نقل می کند که پس از جنگ احد فاطمه(س) با گروهی از زنان مدینه از خانه خارج شد و چون چهره مجروح پدرش را دید او را در آغوش گرفت و خون از صورت مبارکش پاک کرد؛ سپس آبی فراهم نمود و خون های چهره رسول خدا را شست و شمشیر او را پاک کرد.

همچنین می نویسد: زنانی که از مدینه آمده بودند چهارده نفر بودند که زهرا(س) یکی از آنان بود و آب و نان با خود به جبهه برده و در کنار رزمندگان از مجروحین پرستاری می کردند.

همچنین علی(ع) نقل می کند: ما به همراه پیامبر(ص) در جریان حفر خندق بودیم که فاطمه(س) با تکه نانی نزد پیامبر(ص) آمد و آن را به خدمت او برد. پیامبر(ص) فرمود: این چیست فاطمه عرض کرد: از نانی است که برای دو فرزندم پختم، این تکه آن را برای شما آوردم. پیامبر(ص) فرمود: دخترم! این اولین غذایی است که بعد از سه روز وارد دهان پدرت می شود.

دفاع از حریم امامت و ولایت

بدون شک امامت حلقه اتصال نبوت است. پیامبر جانشین و امام بعد از خود را دراندک مناسبت های مختلف قبل از وحی و بعد از رسالت خطیر نبوت بیان می کرد. اما بعد از رحلت جانگداز پیامبر امامت و

وصایای پیامبر را کنار گذاشتند. دختر پیامبر برای تبیین موضوع مهم امامت تلاش فراوان نمود. گریه‌ها و ندبه‌های این بانوی بهشتی بالاترین فریاد و دفاع از مقام امامت بود. بیرون کشاندن حضرت فاطمه (س) از خانه‌اش به بیت‌الاحزان، نه تنها به نفع خلیفه و دستیارانش تمام نشد؛ بلکه باعث وبال حکومت گردید. آن‌ها می‌خواستند حضرت زهرا (س) را از مسجد رسول خدا (ص) که محل تجمع مردم بود، دور سازند؛ ولی با این کار سند دیگری بر مظلومیت حضرت زهرا (س) افزودند. زیرا مردم می‌دیدند که عده‌ای که خود را از پیروان آنان می‌دانند و به نبوت پدرش اعتراف دارند، ظلم و ستمگری‌شان به جایی رسیده است که نزدیک‌ترین مردم به رسول خدا (ص) یعنی دخترش را که عواطف زنانه خود را دارد، در فشار قرار دادند و او را از اظهار حزن و اندوه در فراق پدرش باز داشتند که مبادا حضرت زهرا (س) از ظلمی که بر او روا داشته‌اند، با صدای بلند سخن بگوید. ولی صدیقه طاهر (س) به رغم هیئت حاکمه، به اعتراض خویش در قالب حزن و اندوه ادامه داد و از خانه‌اش به بقیع در زیر درختچه‌ای مأوی گزید. هنگامی که آن درخت را قطع نمودند، امام علی (ع) سایبانی به نام بیت‌الاحزان ساخت و حضرت زهرا (س) در آنجا قرار گرفت.

از مهم‌ترین و بارزترین قله‌های زندگی بانوی بزرگ اسلام حضرت فاطمه زهرا (س) دفاع ایشان از حریم ولایت امیرمومنان علی (ع) و خطبه فدکیه آن حضرت است. که سرانجام آن حضرت در راه دفاع از ولایت مجروح شده، نوزادش محسن (ع) را سقط کرده و به شهادت رسید.

پی نوشت ها:

[1] مجلسی، بحارالانوار، ج ۴۳، ص ۱۳۴، کشف الغمه، ج ۱، ص ۴۹۲، بیت‌الاحزان، ص ۳۷.

[2] کلینی، روضه الکافی، ص ۱۶۵.

[3] مجلسی، بحارالانوار، ج ۴۳ و ۴۲ و ۸۲، بیت‌الاحزان، ص ۲۳.

[4] مجلسی، بحارالانوار، ج ۴۳، ص ۵۰ و ۵۱، بیت‌الاحزان، ص ۲۱.

[5] حسینی شاهرودی، سید محمد، الگوهای رفتاری حضرت زهرا (س)، تربیت فرزندان، ص ۱۶.

[6] حسینی، سید علی، کرامات و مقامات عرفانی حضرت زهرا (س)، ص ۴۴.

[7] دشتی، محمد، فرهنگ سخنان حضرت فاطمه زهرا (س)، ص ۱۳.

[8] محمدی اشتهاردی، محمد، نگاهی بر زندگی حضرت فاطمه (س) ص ۶۴.

[9] مالی صدوق، ص ۲۱۶ و ۲۱۲، کشف الغمه، ج ۱، ص ۴۱۳ و ۴۱۷.

[10] مناقب شهر آشوب، ج ۳، ص ۱۴۷ و ۱۴۸، منتهی الامال، ص ۶۸ در ذکر وقایع سال دوم.